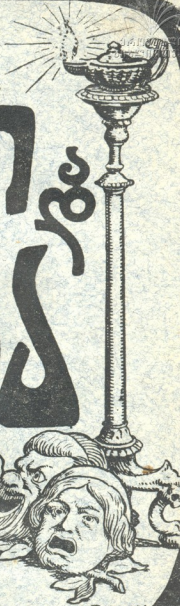

თეატრი სსოვნება

ათავცრლ სალიცრაცრულ აქრნაო

ქმირა, 23 მარტი

№ 3.—1914 წ.

ფასი 10 კაპ.

ქართული თეატრი

კვირას, 23 მარტს 1914 წელს
დილით

„ჯეჟილის“ რედაქცია კვართავს

საგავშო დილას

წარმოდგენილი იქნება ზეესა:

„უპავილთა შორის“

და

საკონცერტო განყოფილება

ადგილების ფასი დაკლებულია

დასაწყისი 3 საათზე

არჩილ გორგაძე

1872—1913

გარდაცვალებიდან წლისთავის შეს-
რულების კამო

ქართული თეატრი

დღეს, 23 მარტს 1914 წ.

ქართული დრამატული საზოგადოე-
ბის დასის მიერ

ნ. ჩხეიძის მონაწილეობით

წარმოდგენილი იქნება

ორი ახალი ორპიანოწერი ზეესა

I

ბრმა

დრამ. პოემა 3 მოქმედებად (ახრი
აღმუღლი) კონსტ. დავ. ერისთავისა.

II

სიყვარული

ვოდ. 3 მოქ. აკაკი წერეთლისა

დასაწყისი 8 1/2 საათზე

აღმომბის ფასი ჩვეულებრივია

რევისორი ვ. შალიკაშვილი.

ადმინისტ. ქართ. დრამ. საზოგად.

„ხარებობას“ სამშაბათს დილით 25 მარტს

მფ. 1-ლი ქართული მუსიკის მომღერალ-მელოდისტთა გუნდი

ეიხეილ კავსაჲის

ლოტბარობით მართავს მეორედ

დიდ სახალხო კონსერტს

3 განყ. (გუნდის ფონდის გასამღიერებლად)

ქართულ მუსიკის მკოდნე ი. ზ. პარზარაძის წაყვითხავს: „უმთარესი მომენტები მუსიკის განვითარების კერპთაყვანისმცემლობის დროიდამ“.

1 და 2 განყოფილებაში, 50 კაცისგან შემდგარი გუნდი ქართულ ჩერქეზულად გამოწყობილი შეასრულებს ძველ მუსიკოსების მიერ ვადაღებულ ხალხურ სიმღერებს, ხოლო მე 3 განყოფ. გლახურად გამოწყობილი იგივე გუნდი სოფლის ცხოვრებიდამ შეასრულებს პატარა სცენებზე სიმღერათაშით.

დასაწყისი დიღის 12 საათსყ

№ 3

№ 3

კვირა, 23

ნოემბერი

1914 წ.

მარტი 23.

სოფელმა რა-
ლა დაშავა?

„განცხრომის ძვევ, ეს ქვეყანა
შენთვის არის შექმნილი“—ო,
დიდი ხანია სთქვა გოსანმა

და ამ სიტყვებს დღესაც არ დაუკარგავს თავი-
სი ძალა...

და მართლაც, როდესაც თვალს გადაფ-
ლებ ჩვენის ცხოვრების სინამდვილეს, უცხოური
ბურჟუიდან გამორკვეული, კაბინტიდან ფეხს
ვასდგავ და ჩვენს სოფელს გულის სიწმინდით
ჩაუყვარდები, საზარლობა მოგიცავს...

საზოგადოებრივი გრძნობა, საეროენო
იდეალებით აღფრთოვანება, საქვეყნო საქმით
გატაცება, სრულიად დახშულია და ჩაკლული
სოფლადა...

მულმივი სიცივე და სიბნელე ბინადრობს
იქ...

სასოფლო სკოლა ოდნავ ბეუტავს (სა-
დაც კი არსებობს) და უმეტეს წემთხვევაში
ბრჩოლავს...

სოფელს არა ჰყავს შესაფერისად მომზა-
დებული მისწავლებელი,—ეს ჭეშმარიტი სინა-
თლის მეფენელი, სიბნელისა მფანტველი,—სო-
ფელს არა ჰყავს ღირსეული მოძღვარი, არა
ჰყავს ჭეშმარიტი, თავდადებული ინტელიგენ-
ცია და თუ რომელსამე სოფელში მადლიანი
ადამიანი მოპოვება—ძლიერ იშვიათად—საერ-
თო ცხოვრების ერთფეროვანობაშია ჩაფლული:
სიტყვას მისას ანგარიშს აღარ უწევს, გაზეთი
ანუ წიგნი რო წაუკითხოს კიდევ გლეხებს,
დაასმენენ, ჰსდენიან და განსდენიან...

სოფელს არა აქვს არავითარი კულტურუ-
ლი დაწესებულება,—თუ სადმე სამკითხვე-
ლო დაფუძნდება, ისიც შემთხვევით, მოულოდ-

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ., ცალ-
კვ ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება დრ-
საზ. კანტორაში და იოსებ იმდაშვილთან
(„სორომანი“-ს სტამბაში). მისამართი:

თფილსი, რედ. „თეატრი და ცხოვრება“
იოს. იმდაშვილი.

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდ-
ება — ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შეს-
წოდდება. — რედაქტორთან პირისპირ მი-
ლაპარაკება შეიძლება შუადღის 10—2 ს.
და საღ. 6—7 ს. ტელეფონი № 15-41.

ნელად და შეუმჩნევლადე გაჰქრება, ხოლო იმ
სოფლებში, საცა სამკითხველოები მიანც არსე-
ბობს, შესამჩნევი სარგებლობა ვერ მოაქვს,
განსაკუთრებით იმიტომ, რომ ჩვენი დღევან-
დელი სასოფლო სკოლა და სამკითხველო
ურთიერთზე არაა გადაკვანძილი...

ყველა ამ მიზეზთა გამო სოფელში ჩაკლუ-
ლია საზოგადო აზრი, საზოგადო აღფრთოვა-
ნება, სიყვარულისა, სინათლისა და უმაღლეს
იდეალთაღმე მისწრაფება...

მხოლოდ საზეზულობით იწყება ცოცხალი
მოძრაობა, ახალი სიკაცსლე, როდესაც გა-
რედ გასული ახალგაზრდობა უბრუნდება სამშო-
ბლო სოფელს: მთელი ზიზხულის განმავლობაში
გამართავს ერთს ან ორს წარმოდგენას, თავის
ძალღონის შესაფერის, ისიც უმეტესად თავის
შესაქცევად, მაგრამ ეს წარმოდგენებიც უმეტე-
სად მოწვეულ ხალხისთვის იმართება...

მერე ვინ უნდა გააღვიოს სოფელში
საზოგადოებრიობა, ვინ უნდა დაუსახოს მაღა-
ლი იდეალები ხალხს, ვინ უნდა ჩახედოს
ცხოვრების უტყუარ სარკეში ბეჩავი სოფელი,
ვინ უნდა განაცდევინოს მას სულიერი სიტ-
კბობა, ბოროტ საქმეთა გამო სულიერი ქენ-
ჯენა—შენანიება, საგმირო საქმეებით აღფრთო-
ვანება, განახლებულ ცხოვრების მოპოების
წყურველი, თუ არა ქართულმა სახიობამ და
ქართველმა მსახიობამ!

ქართველი მსახიობი და მხოლოდ მისი
ტრაპეზი—სცენა უნდა მიეშველოს დღეს ჩამორ-
ჩენილს ჩვენს სოფელს...

ქართველმა მსახიობმა უნდა დაამტკიცოს,
რომ მართლა და ყოველივე მხოლოდ „განც-
ხრომის ძეთათვის“ არაა შექმნილი, რომ სოფელ-

საც უფლება აქვს იგემოს ხე ცნობადისა...

დიდი ხანია წარსულს ჩაჰბარდა ის აზრი, ვითომც სერიოზული თეატრი არ ძალუძს გაიგოს ჩვენმა გლეხმა!..

სოფელს სწყურია სულიერი საზრდა და ათასი დაბალი ხარისხის სულიერნი ბოროტად სარგებლობენ მისი გულუბრყვილობით...

ამ დროს-კი ქართული დრამატული დას-ნი ისევე ქალაქ ადგილებში თავმოებურებულ საზოგადოების წინ ტრიალებენ, წლებს ფეხს იდგვენ, რომ სეზონად მიხსნიონ დღეინ თვისინი. იქნება დედა-ქალაქთა გარდა სხვა ქალაქებშიც ისარგებლონ-რამ, მაგრამ ნუ თუ ქართველი მსახიობი მხოლოდ თვის კუქს უნდა ჩაჰღწიოს?!
აბა! ქათველ მსახიობს კიდევ უფრო სხვა იდეალი უნდა უცისკროვნებდეს გზას...

საჭიროა დრამატულმა საზოგადოებამ ანუ დრამატულ დასის მსახიობთ შეადგინონ ერთი

ანუ ორი რიგიანი დასი, თვითელმა ერთი ანუ ორი პიესა აირჩიოს, კარგად მოამზადოს და საზოგადოებრივად გაემზავროს სოფლებსაკენ, უმთავრესად სოფლებსაკენ:—ერთი დასი რომ აღმოსავლეთ საქართველოდან დაიწყებს, მეორემ დასავლეთ საქართველოდან უნდა დაიწყოს და ისე შემოიარონ უმთავრესი სოფლები. ამისთვის, რასაკვირველია, ადრევე უნდა გაიგზავნოს კაცი შესაფერი თადარიგის დასაქვრად... ჩვენ გვწამს, რომ ყველა კუთხის დაბასოფლის მცხოვრებენი ასეთ მოგზაურ დასებს დიდის სიხარულით მიეგებებიან.

ასეთი მოგზაურობით მოგებას თუ არა ზარალს მაინც არა ნახავენ, თავს დაირჩენენ, და სოფელსაც ერთხელ მაინც განაცდევინებენ სიამტკილობის წუთებს...

რეპერტუარი, რასაკვირველია, შესაფერი უნდა იყოს, სავანგებოდ ამორჩეული... ამას დახანება აღარ უნდა...

სახალხო წარმოდგენების საქმე ქუთაისში

თითქმის ერთ წელიწადზე მეტია, რაც ქუთაისში შესდგა „ზატარა წრე“, რომელმაც მიზნად დაისახა სახალხო უნივერსიტეტთან ერთად ქუთაისში სახალხო იაფ-ფასიანი წარმოდგენების მართვა. მიზანმა ხორცი შეისხ; ამ წრისა და სახალხო უნივერსიტეტის გაშვების სოციალურ წვერებისაგან დაარსდა სპეციალური „სახალხო უნივერსიტეტის თეატრალური სექცია“. სექცია შეუდგა წარმოდგენების მართვას. სექციის-შიერ ზირველ გადადგმულ ნაბიჯს დემოკრატია აღფრთოვანებით შეეკება. საქმის დაწვეობიდანვე უეჭავფიდან სხნდა, რომ ნიადაგი სახალხო წარმოდგენებისთვის ქუთაისში მზად იყო, მხოლოდ საჭირო იყო ამ საქმეში მათავეებს ფხა და გარეშეთა თანაგრძნობა, რომ წარმოდგენები რიგიანად დაედგათ და მუერებულ-მსენელთათვის თანადროული მხანარსიანი ზეესები მიუწოდებიათ. ზირველ ნაბიჯის გადადგმის შემდეგ ვფიქრობდით საქმე თან და თან გაუმჯობესდებოდა, გვეტონს ამ დაად სახალხო საქმეს დემოკრატული ინტელიგენტები, მოწინავე მუშები დაუხლოდებოდენ, ზირველ გამოსულ სტენის მოყვარეებს ახალი სტენის მოყვარეები მიუმატებოდენ და ასე და ამ გვარად საქმე წინ წაიწვედა, მაგრამ, სამწუხაროდ, უნდა ავანშინა ჩვენი დაუ-

დვერობის მუხუბით საზოგადო განონს ცხოვრებისა, ზირველს ქუთაისში სახალხო წარმოდგენების საქმე ასნდა და სულ „უარ და უარ“ წაიდა ქუთაისში. ათათვე გამართულმა სახალხო წარმოდგენამ ნათლად დაგვარწმუნა, თუ რაოდენათაა მოწყურებული ჩვენი ხალხი გონიერულ და ესტეთიურ საზრდას. ვისაც გული შესტკევა ჩვენს ხალხზე და მხოლოდ ფანისეულურ ცრემლებს არ აფრქვეს მის ტკეალებზე, აუცილებლად უნდა შეეცადოს ქუთაისში სახალხო წარმოდგენების საქმისთან დახლოებას და მის რიგან დონეზე დაეყვას.

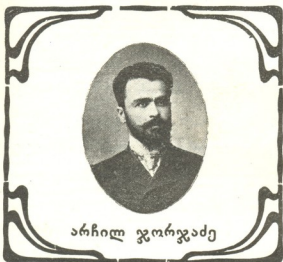
ილია ბახტაძე

მ. შეჩინეოს ლექსი

ვინცა ჰგმობენ თვის სამშობლოს დიდებს და მწარე წარსულს, ივიწყებენ დედენას და სწორად სხვებს სულს და გულს,— ის ბელკრულნი— გარეშარნი დაიღუნენ შერცხვნილნი, ნულარც მიწა მიიღებს მათ და სწყველიდენ მკედრებსაც შვილნი.
დათიკო ივრელი

სიმაართლის ჟურნალი

არჩილ ჯორჯაძე

წელიწადი შესრულდა მას შემდეგ, რაც მიწას მივაბარეთ არჩილ ჯორჯაძე.

წელიწადი, მთელი წელიწადი გავიდა, რაც სამუდამოთ დახუტა თვალები წინასწარმეტყველმან ქართველთა განახლების, აყვავება-გათვითცნობიერებისამ...

სიყრმიდან მწუხარება-ვაების ძუძუ-ნაწოვ-მა, სიყრმიდან ობლობის მწვავე ბრქუალებით დაპირილმა არჩილმა დედად მშობელი ქვეყანა აიჩინა, მას შეაფარა თავი, მას სთხოვდა იმდენუგებს. სამშობლოს მეგრდმაც შეითვისა არჩილი!.. გამოიხარდა, გარნა არ უმტყუნა მშობელს, არ დაივიწყა ღვაწლი ფრიადი. პირდაპირ შეხედა დედის დაგლეჯილ ღოჩაქს შვილმა, დააკვირდა მის დაკაწრულს სახეს, შელახულს, ნაღვლიანს შუბლს და შეუდგა პირმშო ვალის აღსრულებას.

თვისის სპეტაკის სულის ძალებით მან ტაძარი აღაშენა წმიდა, საღაფი საღმრთო მომავალისა.. იქ დასვენა ხატი ტანჯულის ივირისა და თვით ქურუმად დადგა. ამ ტაძარს შეხარდა იგი, მას შემჭვრთნიადედენ მთელი მისი აზრი, გრძნობა, ოცნება.

არჩილმა უშიშრად ჩაიხედა ქართველი ერის სულის წიაღში, შეიცნო სიღრმე მისი ტრავადიისა, და ეს ცნობა, ნაღველ-სამსალაში ამოვლებული, ქალღღმად გადიიტანა, ცნებათა ბაღად აავო, თვალწინ დაგიყენა და გვითხრა: „აჰა, შეხედეთ, იცანით თავი თქვენიო“ გარემო კი სიბნელე, სიჩუმე იყო... მხოლოდ პირქუში ცა და ყრუ დედამიწა...

თუ ღ. ყიფიანი ნება იყო უტეხი, განხორციელებული-შეუკავებელი სწრაფვა, და მის

ცეცხლეულ ტალღებით დაიხრჩო იგი, არჩილმა გონებით მოინდომა სიმაართლის დანახვა.

სუსტის ხელით ამოზიდა მან იგი სიმაართლე უამის ლაფიდან, წარსულის ქურაში გამოატარა, მომავლის სამოსით შეგვრავნა, საკუთარის ცრემლებით გაწმინდა-გაასპეტაკა და ისე ამართა კვარცხლბეკზე აწმყოისა მტერთა ლახვარ სასობად და მოყვარეთა სამზიარულო-დასამშვევებლად...

არჩილი ეძებდა...

ნახა და ნახულით პირველად თვითვე დაიწო... დაიწო ვით წმიდა სანთელი საკურთხევისა, ვით ტარიგი უმწიკვლო...

მოკვდა არჩილი, მხოლოდ ისე, რომ მოასწრო აღთქმის შეკვრა და იგი აღთქმა,— სიმაართლის ხელწერილი განვილი დიდების ბეჭედ-დასმული და საუკეთესო მომავალით სულდგმული,— ჩვენ გადმოგვცა აღსასრულებლად...

დღეს შესრულდა წელიწადი, რაც მოგვცა სიკვდილმა არჩილ ჯორჯაძე. დღეს კვლავ უგალობებენ მას გულგასაგმირ „სულთათანას“, დღეს კვლავ კენესით მუხლს მოიხრის მთელი საქართველო არჩილის ხსოვნის წინაშე, მაგრამ გვაქვს-კი იმდენი ვაჟაკობა, ჩვენს თავს შევეკითხოთ: ვასრულებთ არჩილის დანაპირებს? ვითვალისწინებთ მის აღთქმას?—

თუ ჭო—იმედია!

თუ არა—ვაი შენ, ერო უბედურო!!!

ობოლი

* * *

როდესაც თვაღწის სსხე შენი მიდგია წმინდა, როცა გიგონებ, მაშინ მე მუსრს, მაშინ მე მინდა, რომ ანკელოზმა შენ ფრთა თვისი გადაგაფაროს, რომ მოგენიჭოს ნეტარება, მშვიდობა სრული, რომ შენ არც სუვდა, არც ნაღველი არ მოგეკაროს, რომ ძველებურად იყო მარად შენ მსიარული...

* * *

მაგრამ როდესაც შევეკრები სადმე შენს ნაწნობს, როცა მე იგი უმშაკურის დამილით მამცნობს, რომ შენ არც სუვდა, არც ნაღველი არ გეკარება, რომ შენ ისევე ძველებურად ხარ მსიარული,— შავი ღრუბელი მაშინ ჩემს სულს გლეჯუარება და გამთუთქმელ მწუხარებით მეგსება გული!..

ქ. ჭიჭინაძე

ქართველი ქალი

ქართლის დედა, ძუძუ ქართლისა უწინ მამულსა უბრდიდა შეილსა ..

ლია.

ქართველი ქალი! ვის არ გაეაყროლებს ეს მედგარი და მასთან ნაზი სახელი?..

რამდენს საგონებელს აღძრავს იგი ქართველის გულში!

გადაშლეთ ქართველი ერის ისტორია და იქ მისს თვითულს კაბაღონზე შეჭვნდებით ოქროს ასოებით წარწერილს სახელს **ქართველი ქალისას!**

ლია, ქართველი ქალი ძველად იყო დიდება მრავალტანჯულ ივერიისა და ამისათვის მზადა ხარ მის წინაშე მუხლი მოიდრიკო და თრთოლივით წარმოსთქვა: „დიდებული ხარ, ქართველო ქალო, რადგან საქართველოს არსებობას შენ შთაჰბერე სული“.

ძველად ქართველი ქალის სული—საქართველოს სული იყო, ქართველი ქალის სულისკვეთება, მისი მამულის სულისკვეთება იყო! და ქართველის გმირობა და ქედ-წაუხერლობა, ქართველ დედის მიერ იყო შექმნილი..

იგი იყო საქართველოს ცხოვრებაში მაგარი სვეტი: სარწმუნოებისა, ენისა და ზნეობისა...

იგი ჰბრდიდა ისეთ მამულის შვილთა, რომელნიც მზად იყვნენ თავი გაეწირათ სამშობლოსთვის და სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე ებრძოლათ.

ლია, ქართველი ქალი ისეთ შვილთ ჰბრდიდა, რომელნიც დიდებულ დროშის ქვეშ ამაკად გაიძახოდნენ: „სჯობს სიცოცხლესა ნაძრახსა სიკვდილი სახელოვანი“!..

ასეთი იყო ქართველი დედა!..

წარვიდენ დრონი, წარვიდენ ივინიც და აქ დაგვიტოვეს თვისი შარავანდელით მოსილი დიდებული სახელი, ხოლო ცხოვრების სასპარეგო ბურთი და მოედანი დღევანდელ ქართველ ქალებს დაუტოვეს და თან უანდერძეს, რომ შეიღებინა აღზრდის დროს, ივინი საზრდოდ ხმარობდენ „ქრისტესა მცნებას, ძმობას, ერთობას, თავისუფლებას“!

მაგრამ დრო შეიცვალა...

ჩვენი ცხოვრების ჩარხი უკუღმა დატრიალ-

და და ქართველმა დედამაც ანაზღვეულად აუხვია თავისს მოვალეობას!

ძველნი ჩამოჰშორდენ ახლებს და მათ შორის დაიდო „დიდი მზღვარი“; დიდი განსხვავება მოხდა ძველ „ქართველი დედის“ და დღევანდელ „გარუზინკას“ შორის!..

თუ ძველად ქართველი დედა ჰბრდიდა **ვახტანგ-ერეკლეებს, თამარ-ქეთევანებს**, დღეს ჩვენს ცხოვრებაში, გადაგვარებულა „გარუზინკამ“ ჰშობა ჯიბე-გაფხეცილი, მამულის დამლუპავი ბაქია „დონკიხოტები“ და ისეთი „მარუსა-თამარუკები“, რომელნიც ჰიკვიკით ასე გაიძახიან: „ოღონდ შენ იყო, ჩემო ძვირფასო, ქვეყნად; ოღონდ შენ გხედავდ და სამშობლო რას მიქვიანო?.. საითაც შენ წახვალ, იქ ახალი სამშობლო გამოჩნდებო!“

როდესაც ნათლად ჰხედავ ჩვენს უაღმართ ცხოვრებას და უკვე გათვალისწინებულ ცნობილ დაუდევრობას, თვალი ცრემლით გვეცხება და დღევანდელ ცხოვრების მ-ედანზე კვლავ ეძიებ ძველებს „ქართველს დედებს“, ხოლო ჰხედავ რა ორიოდ მათგანს ჩვენს ცხოვრების სარბიელზე, მაინც გული გვეცხება ახალ იმედით საუკეთესო მომავლისადმი

.. მაშ ეტყობა, რომ ქართველი დედა, ისევ მოგვიბრუნდება და ისევ გააცოცხლებს დღეს ჩამკვდარ გმირულს ბუნებას!.. მაშ მიეციო ისევ წილი ჩვენს ცხოვრებაში ქართველ დედას, ხოლო ჩვენ აღვიმსინეთ ახალი იმედით, რომ მშობელი იგი კვლავ პირნათლად აღსრულებს თვისს მოვალეობას ერის წინაშე!..

გ. ლეონიძე

* * *

ვისაც ნორჩ გულში მოახვედრეს ბასრი ისარი და მოუწამლეს სანატრელი სიცოცხლის წამი, ამხანაგებო, ის ბედკრული იციო სად აიიო?

მას შავი მიწა და ლოდები აყრია გულზე, იქვე ვარდია ამოსული, ოღლად ნაზარდი, დ ეკითხება ფერმიხილი: „უტტებსო სულზე, რათ დამაობლე, განა ქვეყნად არც მე გიყვარდი!..

ქნარი

* *

მოძრაობა არის, ჩემო თერგო, ქვეყნის
ლონისა და ძალის მომცემი.

ილია ჭავჭავაძე.

ერთს სოფლის თავში მოჩუხჩუხებდა პა-
ტარა ნაკადული. იგი გუბდებოდა ერთს ამო-
ღრმავებულ ადგილას; მერე უხვევდა სოფელს
კარგა მოშორებით და იკარგებოდა მინდვრებში.

დაუდევარი რამ იყო ეს ნაკადული. იგი
გაღმოსაჩქეფდა ერთს კლდის პირას და იქიდან
დაქანებული ისეთი სისწრაფით ჩამობოდა და
ისე ახმაურებდა მთელ მიდამოს, რომ მისი ჩუხ-
ჩუხი და წყარალა რაკრაკი კარგს მანძილზე
გაისმოდა.

გუბე კი სამაგიეროდ ისეთი დარბაისელი,
დინჯი და მშვიდი რამ იყო, რომ თუ კაცი თავ-
ზედ არ წასდგამოდა, ვერცკი შეამჩნევდა მას.

გუბეს, დინჯს და დაბაისელს, ვერ აე-
ტანა ნაკადულის ჩუხჩუხი და ხმაურობა.

ნეტავ რა ახარებს მაგ გიჟს? რას მორ-
ბის ეგრე დამთხვევლივით, დუღუნებს გუბე,
რაზედ იმტვრევს თავს? გიჟი!.. გაღარყული!..
აბა, ერთხელ თუ დადგას და ქვივიანად ილა-
პარაკოს ან არა და დინჯად გაიაროს! ერთი
კაცმა სთქვას, ვის რად არგია ეგ დამთხვეული!..“

ცელქი ნაკადი კი უფრო მხიარულად
ჩუხჩუხებს, უფრო აწყრილებს თავის რაკრაკა
ხმას; იგი მოხიბლულია ბუნების სიმშვენებით
და შეჰხარის მას.

ბრაზმორებული გუბე განავრძობს დუღუნს:

„ოხ! ნეტავი მე მაინც არ მიერთდებოდეს,
თითქოს ძალიან მწყუროდეს მაგის ნახვა. აბა,
ჩემო ლამაზო, ჩასჩინებს გუბე იქვე ამისულის
წერწეტა ლერწამს, არ შეგაცდინოს მაგ გაღა-
რეულმა. ვატყობ რაღაცა გელუკლუკება, ეტ-
ყობა მოსწონხარ. რით უნდა გასაზრდოვოს
მაგ დამთხვეულმა? ეგ ხომ დაგადნობს, დაგა-
ქლექებს.“

მართალი სთქვა დუღუნა გუბემ: ნაკადული
გამძიჯნურებოდა მშვენით ლერწამს. შეამჩნევდა
თუარა შორიდან ნაკადული წერწეტა ლერწამს,
მისწრაფოდა მისკენ გამაღებელი, მართლაც
გიჟივით ჰლახავდა, რაც კი წინ შეეხებებოდა.
ლერწამიც, რა დაინახავდა მოჩუხჩუხე ნაკა-
დულს, ცკლუკად მოიდუნებდა კისერს, ნა-
ხად არხვედა წერწეტა ტანს, თითქოს ჰლამობ-

და სატრფოს მიგებებს. მაგრამ მოაგონდებოდა
თავისი მშობლის სიტყვები და გაყურდებოდა,
წარბს შეიკრავდა. ამის დამნახავი ნაკადი, რა
მიუახლოვდებოდა ლერწამს, გაუბედავად გარს
ველვებოდა, ხმა ამოუღებოდა ეტრფოდა მას.

ერთს მივიარიან ლამეს, როდესაც ლერ-
წამის სიმშვენებით მთლად მოჰხიბლა პატარა
ნაკადული, მან თავი ვეღარ შეიმავრა: „მიყვარ-
ხარ“ თავდავიწყებით ჩასჩუხჩუხა ლერწამს და
თან მთლად გაყურდა, გულის ფანქვალით
ელოდდა პასუხს.

ლერწამიც სდუმდა.

— „მიპასუხე მშვენებო! წაილოვლოდა
ნაკადმა, შეგიძლიან თანამიგრძნო?“

კიდევ რაღაცა უნდა ეთქვა ნაკადულს,
მაგრამ ენა არ ემოჩილებოდა, ლერწამს კი
მოაგონდა თავისი მშობლის დარჩევა და უპა-
სუხა: „არა, არ შემიძლიან“.

ველარაფერი გაუბედა გულგალახებულმა
ნაკადმა, წყნარად გაბრუნდა ქვევით.

მაგრამ გასცდა თუ არა გუბეს, თოფნა-
კრავივით გავარდა. დაიწყო გმინვა დაქრილ
მხეცივით, ტანჯვით მოსთქვამდა თავის უბედუ-
რებას და თან ისეთი ძალით ეხეთქებოდა კლდი-
დან ძირს, თითქოს ჰლამობდა თავის განადგუ-
რებას. გმინავდა ნაკადი და აფრქვევდა ცრემ-
ლს შეუშრობელს. მთელი ბუნება თანა-
უგრძნობდა მას. მითვარც კი, მიუდგომელი,
ცივი მითვარც შეეთამაშა ნაკადს, რომ დამ-
შვიდებინა იგი.

— ეგრე, ჩემო ქვივიანო, — უაღერსებდა
ამ დროს გუბე ლერწამს, აბა უყურე მაგ და-
მთხვეულს რაბებს სწადის! კიდევ კარგი, შენს
ახლოს ქვივიანად არის. ოხ! როდის მოგვაშო-
რებენ თავიდან მაგ დამთხვეულს?!

აუსრულდა გუბეს წადილი. მეორე დღეს
ამოვიდინე სოფელელები. სოფელს წყალი მოშო-
რებოდა ჰქონდა, ახლა ეთავით და ნაკადული შუა-
სოფელში გაჰყავდათ. გათხარეს სოფელელებმა
არხი და ნაკადული თავისკენ გაიყვანეს, მოა-
შორეს გუბეს.

გავიდა ხანი. ცელქი ნაკადი, გაღმომ-
სქდარი კლდის პირიდან, ისევ ისე გიჟურად
მოჩუხჩუხებდა შუა სოფელში და ახმაურებ-
და მას.

მთელი სოფელი მადლიერი იყო იმისი,

მითი ამყობდა. გუბემაც ცოტა ხანი გასძლო; ცოტა ხანს კიდევ ახმაურებდნენ მას ბაყაყები, მაგრამ მალე ამოშრა და ლერწამიც უწყლობით გახმა.

ლევ. გარსიაშვილი

საქმიანობა

როდესაც ვუშვებ მოხელეს, უფლებით აღჭურვილს, მონურად ბრმად დამორჩილებულს, თბილ ალავზე მოკალათებულსა და მკაცრის ბრძანებით, ბატონის სამხიარულოდ და თავის საჩენად რომ ზღუდავს ხალხის უფლებას, აფერხებს, სპობს მის წინმსვლელობას და უხებ ძალას დიმილით, თავემობრილი, ფეხქვეშ უგებს ხალხის მარგალიტს გასათეოდ, — ზიზღით ვივსებო.

ამ დროს მეუბნებიან: ისაქმე, თავი იჩინე!..

საქმე, საქმეა საჭიროო!..

ზოგჯერ ბუნება ხალხს გაურისხდება და სიმშობის მოუვლენს ხოლმე; მაშინაც ვხედავ მოხელეთ, სხვადასხვა კომისიაში მომუშავეთ, რათა დამუშეულთ დაეხმარონ და ბატონის ჯიბეც არ დააზარალონ. სესხს აძლევენ, წლის ბოლოს მოწოდებათ ჰგზავნიან, გულშემატკივრებს შევლას სთხოვენ, თან კი ხელქვეითებს ბრძანებას უთვლიან — გადასახადი სრულად აპკრიფონ.

საქმიანობენ, ხალხს ვითომ ჰქომაგობენ და ამ ქვევითა თავს მართლუფლობენ.

საბრალონი!.. მეც-კი მეუბნებიან ისაქმე, დაეხმარე!..

საქმე, საქმეა საჭიროო!..

როდესაც პრესა ხმას იმაღლებს და იდეურ დროშის დასაცავად არ ერიდება პიროვნების შელახვას, არ ინდობს მამულს და მის წარსულს-აწმყოს დასცინის, უკეთეს შეიღებს ლაფში სერის, ცილს სწამებს, ოღონდ დემაგოგთა სიბრმავე სხვასაც თავს მოახვიოს, ბრაზი მერევა, მახრჩობს!..

მეუბნებიან: დასწერე, ისაქმე!..

აქაც საქმეა, საქმეა საჭიროო!..

როდესაც ვხედავ, ანუ მესმის ქართულს მიწა ეცლება, მიწის მუშა და მისი გაკატრებული ბატონი ქალაქებში სამუშაოდ გაბრძან, მათ ალავს-კი სხვანი მკვიდრდებიან, მე მაშინ ცრემლი მდის!..

ისევ მეუბნებიან: იბრომე, ხელი შეუწყუ-საქმე, საქმეა საჭიროო!..

როდესაც მესმის დამახინჯებული ენა ქართლისა, რომელსაც ვითომდა დარაჯად ზურგს უკან ამოსდგომიან მოლულღულე ინტელიგენტები, უსწორ-მასწორი, გზა დაკარგულნი, გადაგვარებულნი, უცხო ენაზე აღზრდილნი და, სრულიად შეუვანებლად, ლამობენ სცენის, სკოლის და პრესის საშუალებით ალად-გინონ დედა-ენა, მწარე სიცილი გულს მიკლავს!..

მეუბნებიან: შენც ისაქმე.

საქმე, საქმეა საჭიროო!..

როდესაც ვხედავ სულიერ მამასაც, მოხელედ გადაქცულსა, ვუსმენ უცხო ენაზე წირვა-ლოცვას და ვუყურებ მლოცველთ, ეკლესიის გოლავანში შეკრებილთა, ისიც მხოლოდ მოგვალეობის აღსასრულებლად, ვისიმე პატრისაცემლად მოსულთა, ვგრძნობ რომ დაკარგულია ეკლესია ქართლისა და მასთანავე რწმენა და სინიდისიც, მაშინ აქ გლოვით ვივსები და თავჩაღუნული ვბრუნდები.

მეკი მეუბნებიან:

აქაც საქმე, საქმეა საჭიროო!..

ამ დროს გულის ტკივილით შევეყურებ ქართველ ქალს და მისგან ველი განახლებას, ხსნას!.. მაგრამ როდესაც ვუშვებ მათ ქვევას და ვხედავ, რა რიგ ანიავებენ მამაკაცებთან ერთად მამულ-დედულსა, ვუკვირდები მათ შრომას საზოგადო საქმეში, ისიც მხოლოდ დროს მოსაკლავად, თავის საჩენად რომ ჩარეულან და მესმის არა ქართული, ისევ ვლონდები, ვიღრუბლები!..

ხმა კი საზარი სულ ერთავდ მესმის:

საქმე, საქმეა საჭიროო!..

გიორგი ფაცხოველი

ს. ზ. მაგლობლიშვილი

პარტიულ მუხრანთა წერილები

(მოგონებანი)

I

სანდრო ყაზბეგი

ამ დღეებში გადასინჯე ჩემი შინაური არქივი, სიად აღმოჩნდა მიწერ-მოწერა ჩვენს შვირლებთან. ყურთერობით მსურს გამოქაქვენი წერილები იმ პირთა, რომელთაც დაიშვიდრეს სამარადისო სას-სიებელი.

ეს მოგონებანი, რომლის ბეჭდვას ვიწყო „თატრც და ცხოვრებაში“, სრულებით განსჯადუბას იმ ჩემ მოგონებთაგან, რომელნიც იბეჭდებოდნენ კვირულე ჟურნალ „ურში“ და შემდეგ „თუში“. ამ მოგონებებში იქნება ბასი განსაკუთრებით ჩვენს შვირლებზე.

ერთს სიამოს, 1871 თუ 1872 წ. რეპუტრცია გვეზნდა თბილისში ანტონ ფურცელაძისას; ვამზადდით ზ. ანტონოვის კომედიას „ქმარი სუთი ცლადის“ და მთლიანის „ძალით ცლადის შერ-თუქიანის“, დამიტრა ეთიფანის თარგმანს. ასლი ბიესები არა გვეზნდა და ძველებით მივდიოდით იო-ლად. ანტონმა სასინარულო ამბავი გვაცნობა: ვამწვი-დებო, რა უნდა განსართ! მე გავიციან ხალგაზლად ჟურტლდები ქართული აღექსანდერე უსბეგი, რომელსაც ერთი დიდი ზანდუვი აქვს ნაწერებით და, სხვათა შორის, დრამატული ნაწარმოებებიც. მე ესთსოვე, ჩვენს საზოგადოებას გაცნობ.

მკრამ სანდრო ამ წლებში ადარ გამოჩნდა და ი-წყო წერა უგონებ 1876 თუ 1877 წელს მოხვევთა ცხოვრების აღწერითა და მერე მთაუფლა თავისი სურცხოვო მთხრობანს.

მე გავიციანი სანდრო ყაზბეგი 1879 წ. გორ-ში, ის მოჭევა ჩვენს ახლად დათქნიულს დსის, ტა-ტა სწერდა მთხრობებს და უკაზინდა „დრო-ება“-ს. ზედიზედ მოჭევა მისი მარგალიტებოით ას-

ხეული ნაწერები. ზოგს არა სჯეროდა, თუ ეს ნაწერებმა სანდროს კლამს ეკუთვნოდა. ექიმი ქაიხოსრო ფურცელ-ლაძე, აწ გარდცხადებული, ცხრედ გეიმტაციტება სო-ლმე გორის ინტელიგენციას, რომ ეველა ეს ნაწერი ეკუ-თინას დამიტრა ყაზბეგსა, ის მიკვდა და იმის ნა-წერებით მკან ისარტებდო. მკრამ ეს აზრი დ-დად შემდარია, აი რა საბუთით: 1885 წ. მარია-შობის თვეში სოფლად ფეხი მივითტეხე, როგორც იყო ნ. დასამიძემ ჩამომიუგანა სახლში გორს. ენ-კენისთვეში ჩემს სასახავად ამოვიდა თბილისიდან სანდრო. დიდად მიამა მისი ნახვა, მისი წუღიანი, ალერსიანი ბასი. მე მამინ დათავებული მქონდა მთხრობას „ცერეკსე“, ჟურნალ „იკორას“ ვუმ-ზადებდი. მამინ სანდროს მიძღვარი იბეჭდებოდა „იკორას“-შივე. წაუგითხე, მიმაწინას, უფრო ბუ-ნების აღწერა. მე ვუთხარი: „სანდრო, ეველა ბუ-ზი ბზუის, ფუთკართან ეი ეველა სტუქის — მუქი. შენმა ნაწერებმა ადგავთრთფანს, იმეღებით ადგევე-სო გული, დიდებულ მამაჟანს ვუმწერთ“. სანდ-რომ ჩვეულებრივად ტუქებში მიდიობს და ხმა არ გავმცა. რასაკვირვებია, გრძობდა თავის ძალას.

მე ჩემი სუჯარული და დიდი სტუმარი მო-ვასუნე მორე თახში. ნაწერ მკვიდასე ქადაღები დამწეობინას. დიდით შევედი, გაწევილი იჯდა მა-გიდასთან და ქადაღის ნახეუები ხრდილით ჰქონ-და შემოყრილი. მე უხუმრად გამოვბურუნდი და კარე-ბი რომ გამოვფანხუნე, შეიტყო, მიმინო.

— სიფრთხ, რამდენიმე თავი დაესწერე „მომდვრის“, გიგოს თუ არ მივაშეღე დღეს, დამხრობისო. (გიგო ვითეშიქი, რომელიც „იკო-რის“ გამგებელი იყო).

ჩემთან, ჩემს სახლში, ორი ნომრის მასლა დასწერა. ჩემის თვალით რომ არ მუნხას, შეიძლება დამეჭვრებინას, რომ სანდრომ თავისი ბიძაშვილის ნა-წერებით ისარტებდა.

სანდრო ძლიერ ასონჯებდა სწერდა, ნიშეუ-საც აზრე რიგად არ უნკამდა, ბეტი იყო, თვალს ვერ აღვეხებდა, გადაეთხვა დაწერილის და მისი შესწორება არ იცოდა.

— გიგა ექ არა მუამს, ის ჩასწორებისო. — სანდროს ჩვეულებად რომ ჰქონოდა გადაეთხვა და შესწორება, ერთა-ორად მეტი დირსებისა გამო-ვიდოდა მისი ნაწერები.

სასიათით იყო წინარი, ტუბილი მოსაზრე, მეგობრისთვის თავგადმეკადრი, დიდი მოტრთვალე სამშობლოსი, თვისი ერის და ენის. უნდა ტენ-ხათ, რა ნიარად აღფრთოვანდებოდა, თბქის ცაი-

ზრდობდა, როცა თავისი საშობღოს სიკეთეს გაიკებდა, თუ გამოჩნდებოდა ენზე საშვერლო სს.არეზუზე. როგორ ეღერსებოდა ვაჟს ლექსებს, რა აღტაცებით იხსენებდა. ქართულმა გუნდმა აღნიშნა: ლისამ ხომ კინაღამ გადარა. „დაბეჭდო სხვა კიდევ სხვა ხანა აუფავებია, ადგენისა, — მითხრა იმან ქუთაისიდან ჩამოსვლისას: მოვესწარ მწერლობის ადგენას, მოვესწარ თეატრის დაფუძნებას და წარმატებას, მოვესწარ კიდევ საერთო სმიღერების ადგენას“.

აი რას მწერდა იგი ქუთაისიდან გუნდის შესახებ:

„ძნაო სოფრომ! ჩვენმა ახლად შედგენილმა (მართლწერა სანდროსია დაცული, სადაც ასო ნაკლებია, ფრჩხილებში სრულად ვცემა) მგალობელთა დასმა აქ ქუთაისში ისეთი შობებულებებმა მოახდინა, რომ მოვალედ ვრაცებ ჩემი სიხარული განგზიზიროთ გორელებს. არამც თუ მხოლოდ აღსრულებმა სხვა და სხვა ზნებისა იყო სასიამოვნო და აღტაცებაში მომყვანი მსმენელისა, არამც (არამედ) მთელმა საზოგადოებამ იგრძნო ამ დასაწყისის სარგებლობა, სწორედ და ტემპარირტის თვლით შეხედა და გახდა დასაბუქებისა მოთავეთა დღეს კიდევ, **თხოვნიით** (კურსივი მიხია) გაამართინა საღამო! მომილოცავს ამ გვარი გამარჯვება, როგორც პირადად შენთვის, აგრეთვე დანარჩენის ყმაწვილებისთვის.

„მასთანვე გილოცავთ ახალ წელიწადს და ვცემა თქვენს სადღეგრძელოს შემედგის სიტყვებით: ვისაც სურს შენი სისხლი დალიოს. ისეთ (ისეთი) მტერი ნუ დაგილიოს. დიდხანს იცოცხლოს, თუმცა ვერ გძლიოს და შენზედ უწინ სული დალიოს!..“

შენი სანდრო ყაზბეგი

სანდრო წერილებს რიცხვს და თვეს არ უსვამდა. არც იმ სამს წერილს, რომელიც მე აღმომაჩნდა, თარიღი არ უხას; ეს წერილები 1884 — 1885 წლებს ეკუთვნის.

სანდრო დიდს გავრცელებას განიცდიდა ნიუთიერის მხრად, მაშინდელს დროს წიგნები აჯრე რაკად არ იუილებოდა, მიეყავინდა თავისის მოთხრობებს, ძლივდებოდათ ვუიდათ, უიდავში ირაკლი რამი-შეილი შეხმარებოდა, ის ასადებდა გორის ვაგზალზე გამჟღელ-გამომჟღელელებზე და ისე თითო-ორთაღა მანათს ვაწოდებდით სანდროს.

თავის წიგნების შესახებ აი მისი წერილი:

„ძნაო სოფრომ! გიგზანი ოცდახუთს „ელიოსს“ და იმედი მაქვს მათი ვასყიდვა არ დაზარდება.

„დანარჩენს წიგნებსაც ამ მოკლე ხანში გიგზანი. „განიცხულო“ თუ არ ისყიდება ხუთი დღეზმლოარი დივიდე ყოველ შემთხვევისთვის და დანარჩენები-კი გამომიგზავნე.“

მრავალი მოკითხვა შენს მეუღლეს და აგრეთვე ყველას, ვინც-კი სხოვნის ღირსად გახდის

შენს ა. ყაზბეგსა.

სულ ჩამჩინებდა, ქალაქში გადმოდიო, ვანო მახაბულს უსაუვეღურებდა, რატომ ბანკში არ გადმოგაუთო: — ქართლშიაღ სკწაროა ხალხი, ეტუოდა ხოლმე ვანო. ამიტომ სანდრო ჟიუტს მესხსდა. ამის გამო ასეთი წერილი მიძღვნა:

„ძნაო სოფრომ! მე არ მესმის შენი სიჯიუტე, რომელიც გვაკოლებს სიამოვნებას თბილისში უფრო ზწირად განაზოთ ხოლმე. რატომ არ გადმოიღიხარ აქა, როდესაც აქ ყოველთვის უფრო მეტს ხალხს იპოვი, რომელნიც სიამოვნებით ძმურს და მეგობრულს ხელს გამოგიშვერენ და არასოდეს იმ უსიამოვნებას არ მოგახვევენ თავზედ, რომელიც ზოგიერთების წყალობით გორში აუცილებელია.

„ამასთანვე აქ ყოველთვის გონების სამუშაოსაც მეტს იპოვნე და მეტი შემთხვევა გექნება უმეტესად გააბრწყინო შენი სასიამოვნო კალამი და უფრო ახლოს დაუმეზობლდე ჩვენს ლიტერატურას. ყველანი ვინც აქ გიცნობენ გულმოდგინედ ისურვებენ შენს გადმოსვლას და შენს ჩქარა ნახვას.

„ომოკითხე მანდაურები, ვინც-კი მოკითხვის ღირსი იყოს, ღირსი იყოს მეტკი იმიტომ გწერ ეხლა გორში ისეთი მაგონ ჩასახლდა, რომ მავათხედ უსახილარი ხალხს დედამიწის ზურგის არც ერთს კუნტულში არ გამოიძებნება.

„მანდ მოდის კოლა კორინთელი, რომელსაც სამოს. ინს. შესვლა უნდა. თუ შემგზავნა შეგიძლიან რამე ნუ შეიშურებ, რადგანაც ჩინებული ბიჭია და შეძლება კი არა აქვს. აქ თბილისში სწავლა აღარ გააგრძელებინეს სხვადასხვა მიზეზების გამო, რომელსაც ან თითონ გამოიბოცს ან როდესაც გნახამ მაშინ გიანბობ.

„სასიამოვნოს და ჩქარ ნახვადის, საყვარელო მეგობარო.

შენი ა. ყაზბეგი.

P. S. მართლა, რა ჰქენ „განიცხულისა“, გაიყიდა რამე თუ არა? —

სანდრო ბასის დროს არავითარამე კერძო საგანზე არ გამოქალაქნარკებოდა კაცსა. მისი აზრი სულ საშობღო დიტერატურის, თეატრის, საზოგადოს გარშემო ტრიალებდა. საშობღო კვეყანა, საშობღო ერი და ენა

მისი ღმერთი, მისი სამღვთველო იყო. როგორც არტისტი და დრამატურგი სუსტი იყო, მაგრამ თეატრთან განუყრელი იყო, მინამ სომხელი სენი არ შეიპყრობდა. არტისტი სუსტი იყო, მაგრამ მკვირვში შესანიშნავი მონეტაჟი მოხერხებულად და ჩანჩუკად ხანჯდებოდა. ის ბერი კაცი გასაოცრად ატრიალებდა ხანჯდებს, თვალბრწყინ მიიბიძგებდა და ისე გათრინებულად სცნებოდა, როგორც მერცხელი.

1884 წ. დიდ მარხვაში დასი გვეწვია გორში, სანდრო ჩემთან იყო ჩამომხდარი; ზურის ჭმის დროს თვალბრწყინ სურათს დაკარგავდა და ისე სწყნარდებოდა. ერთს სვლილზე ნატო გაბუნებამ, რომელიც ერთობ მკვიდრად იყო, სანდროს ზეთის-სილი მიუღვია, ჰა, სანდრო, რა კაქაის მურაბააო. სანდრომ კინდამ გიბილი გაიტყვა, მართლაც მურაბა ეკვან. ნატო ძალიან აწყვლებდა ხოლმე, სანდრო მხოლოდ გაილი-მებად ტყუებოდა.

1886 წლიდან სანდროს სულის ავადმყოფობა დაეტყო.

მისთვის ბათუმთან რამდენიმე წერილი გამოსულა უკვანა „ივერია“-ს (მამინ თბილისში ვიყავ და „ივერია“-ში ვმუშაობდი ზაფხულობით). სულმანთ ილიას უკვირდა მისი ჩამოქვეითება, მაგრამ რედაქციის წევრებმა, სხვათა შორის გ. ეთიშიემ, აუხსნეს, რომ სანდრო შეირა, სხულებამ დახმო მისი პრეზიდენტი ნიჭი და გონებაო. თანდათან მოაგვა დაიბრუნა მშვენიერი სხულებამ, სიკვდილამდე საავადმყოფოში გაატარებინა დროკამი, დაავიწყო სხუვრელი სამშობლოც და ერინ. ცოტა ხანს იცოცხლა, მაგრამ ბევრი რამ განიცადა მისმა მადლმა სულმა და სომხელი განცდანი იყვნენ მიყენი მისი სულის დაავადებას.

ს. შ. შავთაძე

P. S. წერილების დედნებს, როგორც სანდროს ავსებულობას, ისე სხვა მწერლებსაც, დაბეჭდვის შემდეგ, გადავცემ ქართულ ეთნოგრაფიულ საზოგადოებას დასაკრძლავად თვისი მუხუშში. **ს. შ.**

პ რ ე მ ი

ხან მეფეა, გრძნობის მეფე, უგვირგვინო, ულაშქარო!
 ხან კი ვინმე მაწანწალა, უბინაო, უსახლკარო!
 ხან ორბია, ხან არწივი, ხან ბულბული, ენა-ტუბილი,
 ხან გულნაზი იაღონი, სევდის ეშხით თავდახრილი!
 ხან სიოა, დილის სიო, აქანავეებს ხის კენწეროს,
 ხან ზღვის ჭავლი—ზღვის ლურჯ ფონზე ამუსიკებს უხმო სფეროს!
 ხან მეფეა, გრძნობის მეფე, უგვირგვინო, ულაშქარო,
 და ხან ქუჩის მათხოვარი, უბინაო, უსახლკარო!

გ. ქუჩიშვილი

მ რ მ ა კ ვ დ ა ვ ი

სიკვდილის წინ მის მკრთალ სახეზე სედის ჩრდილი გამოიხატა... ყვევოლებით მორთულ სარეცელზე ესევნა მომაკვდავი.. იგი ჰგრძნობდა სხვადასხვა სახეებით იშლებოდა მისი გონების წინაშე!...

ოჰ! რა სომხელი და გამოუთქმელი ნაღველი იყო მამინ აღბეჭდილი მის სახეზე.. თიანჭის რაღაც წყდებოდა მის გულის სიღრმეს და ვერ ებოვა სიტყვა მწუხარების გამოსათქვლად..

აი, ხედავს მომაკვდავი, გაფითრებულ სახეზე ცრემლით დასველებულ თვალებს... რა

საკოდავად გამოიყურებინა იგინი!.. რა მშვენიერი და მომხიბლავი სევდით ავსებენ ადამიანის გულს!.. მომაკვდავი დიდხანს აკვირდებოდა ამ თვალბრწყინ.. და უმზერდა... უმზერდა გაოცებული!. ვერ გამოერკვია, თუ სად შეხვდა იგი მათ!. ბალოს, როგორც იქნა, მოიგონა, რომ პირველად სასაფლაოზე იხილა ეს თვალბერი, ღრმა ტანჯვით მიზნულიღმები!.. ასწლოვან ცაცხვის ქვეშ ზაფხულის საღამოს ობლად მიტოვებულ სამარხთან უმზერდა იგი ამ თვალბრწყინ..

მომაკვდავს ესმოდა გულის მომკვლელო

ქვითინი და ბოლმა-მოსული ჰგომბდა ადამიანის არარაობას!.. მას უფრო ის აწუხებდა, რომ ამ წამს არ შეეძლო ენუგეშებინა რითიმე პირმშოს სიკვდილით გულდაშვარი დედა!.. „ახ! სიკვდილო, ნუ ხარ მწარე, როდესაც შენ გეძახი.. მე მიყვარხარ შენ.. მოვედ, ჩამიკარ გულში და მი მომეც მე სამარადისო ცხოვრება!..“—სთქვა მომაცდევმა და ყვაილოვან სარტყლზე ნელნელ განუტევა სული!..

3 გორგაძე

ს ი ნ ა თ ლ ე

(იხ „თეატრი და ცხოვრება“ № 2)

მოქმედება მეორე

სურათი I

მეორე დარბაზის სასწადეში. მეფე, სხასაღარი და ვეზირი.

მეფე. სადაცაა ჩამოპკრანენ თერთმეტს საათს და დარჩება მარტო თერთმეტი წუთი (ისმის ზანის ხმა, თერთმეტჯერ რეკავენ). შესრულდა... კიდევ თერთმეტი წუთი და... მარტო თერთმეტი წუთი... მითხროთ რა ვქნა?.. რა წყალობა ჩაგვარდნა?.. რომელი გაემეტო... ვაიმე შეიღებო!

სხასაღარი. ნუ მიეცემი, ჩენო დიდებავ, სასოწარკვეთილებას. გვიბრძანე და მთელი ერი ამხედრდება, დარაჯათ დაუდგება მეფის შეილებს!.. შეგებრძოლებით თვით ჯოჯოხეთს...

მეფე. ჩემი პირობა, ჩემი სიტყვა?..

ვეზირი. პირობა, სიტყვა? ვისთან? ჯოჯოხეთის მოციქულთან... რა პირობა შეიძლება?..

სხასაღ. მე კი მაგონია, დაგვცინა და მოგვატყუა ამ ქვესენის შეილიმა... იქნებ არც კი მოვიდეს. (გაისმის ჭკქა-ქუხილი. გამაგნევიდებიან დედოფალი, მოჭყუს აუთანდილი და გორჯანში, თანამსლებული ქალები)

დედოფ. (მეფე, სხასაღარი და ვეზირიდან წამოხტენ) მიშველეთ, ვიღუპები... დადგა დღე აღსასრულისა... თქვენი ჭირიმეთ, მიშველეთ!.. (მეორედ ჭკქა-ქუხილი, წითელი სინათლე და იატაკიდან ამოქრება დაჯიშა. უველანი შეკრთებან და გაშეშებან)

დავ. სალაში დიდებულ მეფე ჯიმშერს... აბა, მეფეც; დანიშნულმა ვადამ განვლო და

პირობაზე როგორა ხარ? მე ჩემი შევასრულე და შენ რას იტყვი?

დედოფ. (მიუხსლოვდება დაგრაშის) არ ვცივინ ხარ, მაგრამ შებრალება გეცოდინება. (დაიხტქვის) მუხლმოდრეკილი გვედრება უბედური დედა, აილე ხელი პირობაზე... თუ მაინც და მაინც მსხვერპლი გინდა... აჰა, მე წამიყვანე...

დავ. მე მოვედი მეფე ჯიმშერთან. (მეფე, სხასაღარი და ვეზირი მივლენ დედოფალთან, აყენებენ და აშუადებენ) მე მინდა დავრწმუნდე, მართლაც ისეთი მტკიცე და მაგარია მეფე ჯიმშერის სიტყვა, როგორც ჰგონია მთელს ქვეყანას?.. მეფე! პირობაზე რას იტყვი? (უჩვენებს აუთანდილზე და გორჯანზე) ამათში ერთი ჩემია...

მეფე. ჯოჯოხეთიდან ხარ მოსული, თუ საიდან, არ ვიცო... გემუდარები, გვედრები... აჰა, ნახევარი სამეფო... ცოტაა? მთელი სამეფო წაიღე... მხოლოდ დამიტოვე ორივე შვილი...

დავრ. ჰა, ჰა, ჰა! რად მინდა შენი სამეფო?.. ჩემი სიტყვა ხუთ შენისთანა სამეფოდ მილირს. ჩემი სიტყვა მე აღვასრულე და ახლა შენი ჯერია... თუ უღალატებ შენს სიტყვას, შენს პირობას, მაშინ... მაშინ მეცოდინება ვისთან მქონია საქმე... მე ჩემსას მაინც გავიტან, მაინც აღვასრულებ და მივიღებ კუთვნილს: შენ კი შვილსაც დაჰკარავ და სიტყვასაც გასტებს...

სხასაღ. კმარა ამდენი დაცინვა და დამცირება... ვინ არის ეს, ვინც ამისთანებს უბედავს მეფეს... ბრძანე, ხელმწიფე, და ამ წუთში თავს გავაგდებინებ! (ხმაზე ხელს იგრავს)

დავრ. ჰმ! ჰა, ჰა, ჰა... მუქარა. ძალია?.. აბა, მაშ თუ ვინმე თქვენგანი ხმალს ქარქაშს დააშორებს, მე უარს ვამბობ ჩემს მოთხოვნაზე. (უველანი ხმალს მიატანენ ხელს, ცდილობენ ამოადონ ქარქაშადან, მაგრამ ოდნავად ვერ დაუძრავთ) ჰა, ჰა, ჰა... აბა, გმირებო, სად არის თქვენი ძალი, მუქარა... მეფე! შენი სიტყვა?..

მეფე. კარგი... უღმობებლო მტარვალა!.. რომელს... წაიყვანე?!

დავრ. ჰო, აი მაგაზე ვილაპარაკოთ (ამოიღებს ხელნახტის). აი, ამ ხელცახოცს ოთხი ბოლო აქვს, ერთზე კვანძია... გამოსწორ ორივე ყმაწვილებმა თითო ბოლო და ვისაც კვანძი ერგება, იგი ჩემია... იქნება არც ერთს

არ ერგოს, მაშინ მე წაგებულნი ვარ და თქვენ მოგებულნი... (მიატანს სელაჩხოს ბავშვებთან) აბა, ყმაწვილებო, გამოსწიეთ თქვენს ბედზე.

გორჯასპი და ავთანდილი (გამოსწიევენ და ავთანდილს კვანძი ერგება. დაფრთხილებიან მიატანს სელს ავთანდილს)

დავრ. ეს არის ჩემი!.. (ავთანდილი გაუსხლტება, ჩაებღაუჭება დედოფალს)

დედოფ. არ დავანებებ, არა... (მისწვივადებთან შეევე, სხასლარი, ვეზირი. იტყვენ ავთანდილს. დაფრთხილებიან უკან გადასტება)

დავრ. არც ესა მანებებთ?.. მაშ, კარგი! (გაიქნევენ სელს და უტბად დახელებენ. ქარი დაუქროლებს. ასტელებს ჩაჩქოლი, მახლას-მოხლას. ისმის სმები: „გვიშველით. ვილუბებით“, დედოფლის კოფოლი: „ვაიშე ვივლიებო?.. ცოტა ხნის შემდეგ

ისევ განათდა. ხალხი დაფანტულია. ზოგი მუხლ ჩაკეცილია, ზოგი კედელს მიჭეულებია. დედოფალი უგრძობი იატაკზე გაშთიდა. დაფრთხილებიან ავთანდილი ჯარ არიან. განათების შემდეგ ცოტა ხანს გამოურკვევლობა ემჩნევათ)

მეფე. დედოფალს მიხედეთ, დედოფალს!.. (მისწვივადებთან დედოფალს, წამოაყვებენ, გამოაბრუნებენ)...

დედოფ. ჩემი შვილები?!. შვილები?! (მაჭკვრან გორჯასპს) ეს ერთი... მეორე? ვაიმე დავილუბე... მიშველეთ.

მეფე. ვაიმე შვილო! (უკვლახს სტირიან).

ფ ა რ დ ა

„მეფის ხელმოწერა“

კ ე ვ ე ლ ა

(სამი სურათი)

— დუ ფანჯ, კამათელო, დუ ფანჯ! არ დამკლა კაკალი კაცი, არ დამკლა, კამათელო!

— ერთი დუსე ახლა სულის ცხონებაა სწორედ, თქვენ ნუ მომიკვდებით, ბატონო სამსონ!

ორი მეგობარი, სამსონ და გიორგი, აივანზე მისის საღამოს ნარდს აგორებდენ და

სამსონის ახალგაზრდა ცქრილა მეუღლის ვარდიკოს მიერ ნამცხვარ კვერებს დრო-გამოშვებით შეექცოდნენ.

— ქალბატონო ვარდიკო, ამ თქვენ ბროლის თითებით ნახელ კვერს რო არ გიხლებოდეთ, სწორედ ამ ნარდს ვერ მოვიგებდი. — ეტყოდა გიორგი მეგობრის მეუღლეს, თან

ორმოცი წლის ნაცად თვალებით ვარდიკოს პატარა გულს ჩიტვით აფთხრიალებდა, მწყერივით აქუჟაქუჟებდა.

— ცოლის ქება სამსონს უხაროდა, მეგობარს უმადლოდა...

— დუ შაშ, კამათელო!..

ორმოცი წელს გადაქარბებული სამსონი დამარტოვდა: ცქრიალა ვარდიკო ცქრიალით გაუფრინდა.

— მე ცხოვრება მინდა, სიცოცხლე, ჰაერი მინდა, თორემ დავიხრჩე, ბატონო ჩემო! მზე მომეცით, მზე აპრილის პეკლას! რას ვაქნევ მე შენ სამსახურს, ანგარიშებსა! — ამგვარ ლექციას ახალგაზრდა ვარდიკო გაფრენის წინა დღეებში ხშირად უკითხავდა მოხუცების გზას დამდგარ სამსონს, რომელსაც მზეცა და სიცოცხლეც ოცოდნაზე წლების ხანში სამდამოდ დაეკარგა.

— მერე მეგობართან... მეგობართან, ჩემს ოჯახში ნაპურმარილეც კაცთან! — ახლაც ამბობს სამსონი.

გიორგი და სამსონი მტრები არიან: ძნელი ყოფილა ორმოცი წლის კაცების სიძულვილი და ავსულობა!..

— დუბარა, კამათელო! —

— ფანჯუ ჩარ, კამათელო! —

გულით ვეცდრება ორი მეგობარი კამათელს ბედის მოქცევას.

ძველს აივანზე ახლახან შერიგებულნი გიორგი და სამსონი ძველებურად ნარდს ავორებენ. მხოლოდ კვერებს, ვარდიკოს მიერ ნახელ-ნამცხვარსა, ვეღარ შეეძკვიან.

— ეშმაკი ეჯდა გულში იმ შეჩვენებულს, თორემ მაგხელა კაცი, შენგან არ მიკვირს, იმ სულელ გოგომ როგორ აგრია?! დუ ჩარი, კამათელო! —

— აკი დამტოვა, რაკი არ მქონდა მზე და სიცოცხლე, მეც ხომ დამტოვა, სამსონ ჩემო! —

გუშინდელი მტრები დამეგობრდენ, პეპელა კი ისევ ეძებს შემოდგომაზე აპრილის მზესა!...

3. თამროშვილი

დესპინე ივანიძისა

მ ი ვ ს ე ლ ო თ ! !

(დ. ივანიძის დაავადყოფნის გამო)

ძლიერ სამწყუხარო და გულის შემადონე-ბელი ამბავი წავიკითხე ვახუთ „აზრში“: „ქართული სცენის მსახიობი ქალი დესპინე ივანიძისა სულით ავადმყოფობას შეუპყრია“.

დ. ივანიძისა — ეს ნიჭიერი მსახიობი ქალი, ქართული სცენის განუყრელი მეგობარი, თეატრის ღრმა მოსიყვარულე და ერთგული მუშაკი, დასწავლბებული დაწუ თუ, მკითხველო, ეს ამბავი არ შეგაძრწუნებს?!

ეს ის მსახიობი ქალია, რომლის დაკვირვებული, გათვალისწინებული და მომხიბლავი თამაშით არა ერთხელ დამტკბარა ქართველი საზოგადოება და არა ერთხელ გამოსულა ნასიამოვნები თეატრის დარბაზიდან.

გაიხსენეთ მის მიერ შესრულებული როლები (დღენი ჩვენი ცხოვრებისა, სატანა, ანფისა და სხვა), და თქვენ წინ ცხადად გაიშლება დ. ივანიძის ვინაობა.

დღეს კი მას ქართულ სცენაზე ვერ ვხედავთ, და ვეღარ ვსტკბებით მისი დაკვირვებული თამაშით. დღეს ეს ნიჭიერი ადამიანი საშინელ სენს შეუპყრია და მისი ნიჭი, გრძნობა, გონება, აზრი უღროდ დაუხშია, გაუშწარბია, ჩაუფერულავს.

რა არის მიზეზი? იკითხავ მკითხველო.

სიმშლილი, — აი მოკლე პასუხი.

ვერ აიტანა მოხუცებული ქალის სუსტმა აგებულებამ სიმშლილი, წყურვილი, სიცოცხლე, საშინელი. მდგომარეობა საბრალო ბავშვებისა...

და უღმომბელმა ცხოვრებამ ის ადრე გააშწარა.

მას არაერთადი საღსარი არ მოეპოვებოდა თავისი თავისა და შვილების გამოსაკვებად.

უკანასკნელ ხანებში ფერ-წასული, სახე-დამქნარი, დაუძლურებული დ. ივანიძისა წაგავდა ქუჩაში მოხეტიალე მათხოვარს, ვიდრე ქართული სცენის ერთ ნიჭიერ მოღვაწეთაგანს...

ამიტომ მოგმართათ, ვისაც კი მახვ გული შეგტყვივთ და სამშობლო სცენის მუშაკთა ბედი გიღირთ რადმე, მიხედოთ მას, მიეშველოთ აუტანელ პირობებში მყოფ ავადმყოფს და აღმოუჩინოთ სწრაფი დახმარება, თორემ ბოლოს მწუხარება და სინანული გვიან იქნება...

მ. ღამიჩაია.

რედაქციისაგან:—ქართული სცენის მუშაკთა

უნუგეშო მდგომარეობამ ერთხელ კიდევ ამოვიგინა.

დ. ივანიძისა არ იყო პირველხარისხოვანი მსახიობქალი, მაგრამ მაინც ერთგულად, გატაცებით ემსახურებოდა სამშობლო სცენას და სათვალწინა ანაგიც მიუძღვის ქართული თეატრის შინაშე ამხანაგმა—მსახიობებმა—თუ თავის დროზე ვერ მიხვდეს თავის ამხანაგს და სიღარიბით მძიმე ავადმყოფობაში მიიყვანეს, დრამატ. საზოგ. გამგეობათ მაინც ვევალებთ, რაც შეიძლება, დროით მიეშველნენ დაავადებულ ადამიანს—მსახიობს. საჭიროა, თბილისის დრამ. საზოგადოების გამგეობამ, ვითარცა უხუცესმა, ახლაც აღმოუჩინოს ნიეთიერი დახმარება და, უშეკველი, მას სხვებიც წაბაძვენ.

რედ.

ბ უ ნ ე ბ ა დ ა ც ხ ო ვ რ ე ბ ა

(მეორე წერილი)

სიცოცხლის საკვირველება

საფრანგეთის ერთი მეცნიერი, გუსტავ ლე-ბონი ერთ თავის წერილში ეხება სიცოცხლის საკვირველებას და სწერს შემდეგს:

ფიზიკური ძალა და ცოცხალი ნიეთიერების ენერჯია.

ბუნების მოვლენანი მარტივად არიან აღსანილნი რამოდენიმე ნაგარაუდევ კანონებით. და თუ საბოლოოდ ჯერაც გამორკვეული არ არის ბევრი რამ, ადამიანის გონება ამითაც ემყარვილდება.

მაცხოველებელი ძალა, ბუნება: სული, აღლო და სხვა მგვარი ხშირად იგულისხმება, როგორც ერთად-ერთი აღსნა, მაგრამ არაფერი გარკვეული აზრი ამ აღსნაში არ მოიპოვებოდა. როდესაც ვხედავთ, რომ პატარა მცენარე იზრდება, და ამ მოვლენას მაცხოველებელ ძალას ვაწერთ ამით სრულებით ვერ ვარკვევთ ამ მოვლენის ნამდვილ მიზეზს.

თუმცა მრავალი შესანიშნავი ბუნების კანონია აღმოჩენილი და მიგნებული, მაგრამ ძალიან ცოტა რამეა გამორკვეული სიცოცხლის საიდუმლოების შესახებ. ადამიანი ძალიან ადვილად გადადის სიცოცხლიდან სიკვდილისაკენ, მაგრამ სიკვდილისაგან სიცოცხლისკენ კი ვერ ავსულვართ. ფიზიოლოგიის მეცნიერთა აღწერას რომ მივსდიოთ, თუ როგორ მუშაობს ცოცხალი არსება, ასე ვგვრანია, თითქოს მათი სწავლა მისწვდა კიდევ სიცოცხლის საი-

დუმლობას; ნამდვილად-კი ცოცხალ არსებათა აურაცხელ ნაწილაკების უმეტესი მოქმედება და მათი მიხვებები სრულებითაც ჯერჯერობით მიგნებული არ არიან. სწორედ ესენი წარმოადგენენ ნაწილს იმ უცნობ საგნების ვებერვლა განყოფილებისას, რომელთაც მღუმარებით გვერდს უხვევენ სახელმძღვანელო წიგნები. ამასათვის ურიგო არ იქნება მოკლედ აღინიშნოს ის სახლდარი, რომელიც ჯერ მეცნიერებას არ გადაულახავს.

სიცოცხლის შესახებ დაკვირვებამ აღმოაჩინა, რომ ცოცხალ არსებებში ჰეიგებს (არსებობს) სხვადასხვა გვარი ძალა. ზოგი მათგანი ბრმად მოქმედებს, როგორც მგალითად სიმძიმე, ზოგი-კი პირიქით თითქოს მეთაურობს, განსაკვიფრებელის წინდახედულებით ისეთს მუშაობას, რომელიც გაცილებით უმაღლესია იმაზე, რის განხორციელება-კი არა, არამედ მარტოოდენ გაგება-კი შეუძლებელია უხენაესად განვითარებულ გონებისათვის. თითქოს ეს მოქმედება ისეთ ჯურის მოვლენათა ღარგს ეკუთვნის, რომელიც ჩვენ მიერ მისაწვდენელ ფარგლის სრულებით გარეშეა.

ის ნაირნაირი ძალა, რომელიც მოქმედებს სიცოცხლის მოვლენებზე, ჩვენის ადამიანურის მსჯელობით, თითქოს იჩენენ განსაკვიფრებელ გამკრიახობას. მაგრამ რისთვის არის გამოსადეგი ეს გამკრიახობა? განსაკვიფრებელ მო-

ხერხების გამოსაჩენად ისეთი მრისხანე პარაზიტების არსებობის უზრუნველ საყოფელად, როგორც არიან შავი ქირი და ხოლერა. ამ უცნაურ ძალებს რომ ჩვენის გონების თვლით ავხედ-დავხედოთ, ძალაუნებურად და უცნაურად უნდა დაესკვნათ, რომ ეს ძალები მეტრისმეტად გამჭირიანი და უკიდურესად დაბრ-მავებულნი არიან.

ამ მართლაც მეთაურად დასახულ ძალებთან ერთად სიცოცხლის მოქმედება სხვა ძალებსაც ამჟღავნებს, უფრო მარტივს, რომელნიც თავისთავად ჰმოქმედებენ, კედლის საათის მოწყობილობასავით, როდესაც მის სამართ ზამბურაკს მოუჭერენ. როდესაც განხორციელდება ხოლმე სიცოცხლის ზოგიერთ მოქმედების საწარმოებელი პირობა, ამათი წარმომშობი ძალა თავისით ერთვის და განაგრძობს ქახრაკივით წესიერს მუშაობას. ამნაირად ვაწარმოებთ აურიცხველ ორგანიულ ნივთიერებას და არაფერი კი არ ვიცით, თუ როგორ ჰსწარმოებს მოლეკულთა მოქმედება. ეს სხეულები ისევე იჩეკებიან, როგორც იჩეკება პატარა წიწილა, როდესაც კვერცხს მოვათავსებთ ხოლმე განსაზღვრულ სიბოლოში.

სიცოცხლისათვის: ნივთიერება ყოველთვის უჯრედის სახეს იღებს. სწორედ ამ უჯრედების შიგნით სიბოლო, ელექტრონი და სხვადასხვა ძალა, ჰაერისაგან და საზრდოსაგან შემატეხული, გარდაიქმნებიან ჯერ მიუწოდომელ ახალ ძალებად. თითქოს თვალთუჩინარი უჯრედებში, რომელთაგან აგებულია ცოცხალი არსება, ისე იქცევიან, ვითომც თვითეულს მათგან თანაშემწედ თავის საქმეში ეგულბოდეს თითო მარჯვე ეშმაკი, როგორც ამას ამბობდა შესანიშნავი მათემატიკოსი მაქსველი.

(დანარჩენი შემდეგ)

ვახ. ლამბაშიძე

კულისაგვი

(ნახულ-ნახენი)

მსახიობი—პატრი

მსახიობი ვალერიან გუნია ქუთაისიდან თბილისს მოდიოდა. გრაკლის სადგურზე ორი ქართლელი გლეხი ცოლშვილით შევიდა მატა-

რბლის იმ ვაგონში, რომელშიაც წვერ-ულვაშმა გაპარსული მსახიობი იჯდა.

გლეხებმა უულვაშო კაცის დანახვაზე ბევრი იოხუნჯეს. მსახიობი ყოველივეს გულში ღიმილით ისმენდა. ერთი მოხუცი გლეხი მიინც არ ისვენებდა:

— ბიჭო მიხა, ერთი ამ.. (და აქ ჩვენებურად გულიანად შეუკურთხა მსახიობს) შეილსა ჰკითხე, ვის ეკობტავება, რა ულვაშები მოუპარსნია—მითომ და დასანიშნი ბიჭი ვარო, ცალი ფეხი კი სამარეში უდგია..

—აბა, რა ჩემი... ვიცო! ვინ იცის, დუნიაზე რა მიღეთის ხალხია..

—რა, ერთი ჰკითხე, ე ჩემი..

არ ეშვებოდა გლეხი და მსახიობს უკურთხებდა დედამის სულს.

ბოლოს მსახიობმა ველარ მოითმინა და ქართულად გამოელაპარაკა..

— უტხო კაცის უულვაშობა რად გაწუხებს, ძმობლო: ჩემი რჯული ასე მიწერს..

გლეხები შეკრთინენ.

— რჯულიო?!

— დიალ, მე ფრანგების პატრი-მოდღვარი გახლავართ..

— მოძღვარი?!

შეჰკითხეს გოაცებით: შეგვინდე, მამაო, მიუჯეს და ორივე გლეხმა, ქუდმოშვლებილთ, მოწიწებით კურთხევა გამოსთხოვეს.

მსახიობმა — „პატრმა“—გუნია მ ორივე გლეხს „შეუნდო“, უნებლიეთნი შეცოდებანი აპატია და აკურთხა..

გლეხები სინანულით და სასოებით გაშორდნენ მსახიობს.

იმე!..

თეატრი—ქმერლობა — ხელოვნება

დ. სამტრელი.—გუიანს, 16 მარტს, აჭურ რკ. გზის თეატრში მსახიობ ჯაყელის მონაწილეობით ლ. სექციის თავმჯდომარის გ. გვარამაძის თასნობით წარმოადგინეს აქვ. ტეატრის 4 მთქ. ზეის — „ციმბირელი“. სუდგამოტრადი ციმბირელი იყო გ. სიხარულით: მან სხესებით განსახიერა ციმბირელი იოვანე, ხელაფხურად დაგვიხატა მრავალტანჯული, კაცთა გერავობით გაუბედურებული კაცი. მან მხარს უმშენებდა ქ-ნი მამაკეშვიდლის (მოსამსხურე მამო), რომლის ცქრიადა თანაშმა მსახიობა

დამსწრენი და ყოველი მისი გამოსვლა ხელში აღტანებას იწვევდა. მშენიერი მასუთიანი აუთ მ. დაზარები: მან თვალწინ გადაგვიშალა გუჟამდარ და შდა-შვილი მასუთიანის გულის ზრახვანი. ყოველი მისი გამოსვლა ყრუანტელს ჰგვრდა და მსურებელს. მ. ჩუბინაშვილმა გვარაანად შეასრულა სარგისას როლი, მოხლოდ ჩატობდა და სძირად იბნეოდა, მგრამ ეს საზღვარდა ქალი კარგი ძალა სამტრედიის დარბ სტენისათვის. იმედია, ნაკლს გაისწორებს და ბუკიოდ მოგუერობა სტენს. კარგი ზეტუა აუთ გ. გვარამაძე, მგრამ როლის უნდოდანრობა ეტუობდა. არა უშავდა: ბ-ნ ვაუელს (ხივლი), გ. მიქაძეს (ქაღია) და ვ. ცხევიანს (სტუენ შაკარი), დანარჩენინგ ხელს უწყობდენ წარმოდგენის მსეულეობას. საყოველთაოდ — ამ წარმოდგენასუ როლები მითამაშეთ ნაკლებად იტოდენ, ორი თუ სამი გარდა. იმედია შეიდეგ უფრო მეტის ყურადღებით მოეუტობან ნაკისრ მოვალეობას. ხალხი ბუკინ და დასწრო და ნასამოფნები დაიშავდა, უგრავდა მუსიკა. შეიდეგა წარმოდგენისთვის ამზადებენ „ქეში შტოკმანს“.

რევენანტი

წვრილი აბები

◆ დ. აკოფაშვილის, ვ. რუხაძის, გ. ტაბიძისა და სხვათა მონაწილეობით დღეს ქუთაისის თეატრში იმართება დიდი სალიტერატურო, სამუსიკო და დრამატული საღამო.

◆ სიო ქანტურიშვილის ახალი პიესა „ბუროუ“, რომელიც წლებადედი სეზონში უნდა დადგმოლიყო ქართულ სცენასუ, დაიდგმება აღდგომის კვირაში. მისი დადგმა მინდობილი აქვს ბ-ს ვ. შალივაშვილს.

◆ შალვა დადიანმა, ბათუმის დასის რეესორმა შეადგინა ახალი სახელმძღვანელო წიგნი „მსახიობის ხელოვნება“, რომლის ბეჭდვასაც მოკლდროში დაიწყებენ ჩვენს ურნალში.

◆ თეიმურაზ ბატონიშვილის „საქართველოს ისტორიის“ გამოცემა ვანუზრახავს ზ. ჭიჭინაძეს. წიგნს დაერთვის ძველებური სურათები.

◆ კ. მავაშვილის ლირიკა — ლექსთა კრებული, „თემის“ პრემია, ამ ეჟად „სორაპანის“ სტამბაში იბეჭდება და მალე გამოვა.

◆ ვახო ურუშაძემ თავისი საკუთარი გურული სცენები გადასცა დავიდოვის გამომოფონში.

◆ ექ. ვახ. ლამაშიძემ გასულ შაბათს თბილისის ქართველ ქალთა საზოგადოებისთვის გამართა მესამე საუბრი „ნორჩი ბავშვის ჰიგიენისა და მოვლის შესახებ“.

◆ ქართული სცენის მოღვაწეთა მომავალ ყრილობა

სათვის კომისიის დადგენილებით შემუშავდა შემდეგი გადასახადი: სცენის ყველა მოღვაწეთათვის (ამაში შედიან სცენის მოყვარენიც) თითო მანათი, ხოლო დანარჩენ წევრებისათვის ორი მანათი.

◆ „მრულე სარკე“ სომხურად დასდგვენ სახაზონო თეატრში გ. ყრიკიანი და ა.შ. თანასანი 28 მარტს, ფრადი საველისხნო შინაარსით, როგორც გადმოგვცეს, ისევე „მრულე სარკე“ დაიდგა ბაქოში, სადაც დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა და გაზეთებშიც ქებით მოიხსენიეს.

◆ ქართველ სცენის მოღვაწეთა პირველი ყრილობის პირველი კრება შესდგება 27 აპრილს, შუადღის 12 ს. ქართულ თეატრის დარბაზში. ყრილობის მომწყობ კომისიამ საჭიროდ სტენო მიეწეროს არაბულ ქართულ. დრ. საზოგ. გამგებობებს, სცენის მოყვართა გავლენებს და სექციებს, თუ ვის რა ნივთიერი დახმარება შეუძლიან გაუწიოს ამ ყრილობას. კომისიაში გამოითქვა ასეთი აზრიც, რომ თუ დრო და გარემოება ნება მისცემს, ჩამოსულ მსახიობების მონაწილეობით გაიმართოს ერთი სადღესასწაულო წარმოდგენა.

◆ ქ. ნინოს უბნის უფროსი სამკითხველს წევრთა საზოგადო კრება მოხდა გასულ კვირას, 16 მარტს. კრების თავმჯდომარე იყო ბ. შიო დედუბარიშვილი. კრებამ ამოიჩინა გამგეობის წევრებად: ვასო თედორაშვილი, გიორგი სუხიშვილი, გიორგი ფრანკოშვილი, გიორგი მირილაძე, კანდიდატებად: ლადო სუხიშვილი და ისაკ ძნელაძე. სარევიზიო კომისიის წევრებად: პავლე ფრანგიშვილი, გრ. ანაშვილი და იოსებ კალანდაძე.

◆ უფრ. „ეთარი და ცხოვრება“ გორდის სამკითხველს გაუწერა თავის ხარჯით იასონ ჩიქოვანმა.

◆ ხობის სამკითხველს უფრ. „ეთარი და ცხოვრება“ მთელის წლით თავის ხარჯით გაუწერა თავ. გიორგი ხერხეულიძემ.

◆ ქ. ერისთავში შეაკეთა თავისი სამ-მოქმედბიანი პიესა „ბრმა“, რომელიც დღეს ქართულ თეატრში იქნება წარმოდგენილი.

◆ ავღაბრის სახალხო თეატრში კვირას, 23 მარტს, ავღაბრის სახ. წარმ. მმართვე. წრის მიერ ი. ივანიძის, ს. რომანიშვილის და ი. ყიფიძის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება პირველად ავღაბრის სცენასუ ახალი პიესა ბელოისა „უემუგვარნი“ — დრამა 4 მოქმ. პიესას რეეისორობს ი. ივანიძე.

◆ შალვა დადიანი, ბათუმის დასის მსახიობრეეისორი, ქართველ სცენის მოღვაწეთა ყრილობისათვის ამზადებს სას მოხსენებას: „პროფესიონალური კავშირი“, „რეპერტუარი“ და „ქართული ენა ჩვენს სცენასუ“.

◆ გ. ქუჩიშვილმა დასწერა ახალი პოემა „სამოთხის კართან“. პოემის ბეჭდვას ჩვენს ურნალში დაიწყებთ.

◆ მომღერალი ივ. სარაჯიშვილი მომავალი სეზონისთვის ყაზანის ოპერაში მიიწვიეს.

გადმობეჭდილია 1865 წ. წარმოდგენის პროგრამიდან უცვლელად — თავის შეცდომებით და პირვანდელის სახით — დედანი (ნაბეჭდი) პროგრამისა დრ. საზ. გამეგობას გარდაეცა შესანახად.

Съ дозволенія Начальства.

ВЪ МѢСТЕЧКѢ ХОНИ.

ВЪ ВОСКРЕСЕНІЕ 24 ГЕНВАРЯ 1865 ГОДА.

въ пользу бѣдныхъ Студентовъ данъ будетъ спектакль, на Грузинскомъ языкѣ раздѣль комедія въ четырехъ дѣйствіяхъ Кн. Эристова.

კვირას კდ იანვარს ჩყამე წელსა იქმნება წარმოდგენა დაბასა ხონს.

ДѢЙСТВУЮЩІЯ АИЦД.

Князь Андуканаръ Вдовецъ Кн. Иванъ Цулукидзе.
 братья его: Павелъ Кн. Константинъ Цулукидзе.
 Иванъ-получившій воспитаніе въ Росіи и прѣхавшій.
 вновь изъ Варшавы — — Давидъ Цулукидзе.
 Макрина, жена Павла Книгиня Софія Цулукидзе.
 Нина, дочь павла — — Книжна Анна Цулукидзе.
 Микиртумъ Гаспаричъ Кн. Ковстантинъ Цулукидзе.
 Татела, жена Микиртума. Книгиня Софія Цулукидзе.
 Шушана, дочь Микиртума Книжна
 — — — — — Ефросина Цулукидзе.
 Рамазъ-Судейскій Секретарь Кн. Григорій Цулукидзе.
 Барзимъ род. Дидебулидзевыхъ. К. Михаль Цулукидзе.
 Варамъ, управляющій Андуканара Кн. Ник Цулукидзе.
 Каміонеръ братъ тателы Кн. Асланъ Цулукидзе.
 Гавріиль. Слуга Ивана Кн. Самсонъ Цулукидзе.
 Кардашверди Горнишня Книжна Дарія Цулукидзе.
 Имеретинъ, Соколичы Павла Кн. Соломонъ Цулукидзе
 Медіаторы Гости и слуги. — — Кн. Цулукидзе.

მოქმედნი პირნი

თავადი ანდუკანარ ქვრივი — თ. ივანე წულუკიძე.
 მისი მისნი: ჰაგლე — ა. კოსტანტინე წულუკიძე.
 ივანე, რუსეთში გაზდილი ვარშავიდან ახლად მოსული,
 — — — — — დავით წულუკიძე.
 მაკრინე ცოლი ჰაგლის — ქე. სოფიო წულუკიძის.
 ნინო ქალი ჰაგლის — — კნიაჟს ანა წულუკიძის.
 მიკირტუმ გასპარიჩ ტრადტოვი — — თავადი კოს-
 ტანტინე წულუკიძე.
 თათელა ცოლი მიკირტუმისა — ქე. სოფიო წულუკიძის
 შუშანა-ქალი მიკირტუმისა — — ეფრასინა წულუკიძის.
 რამაზ-სუდეტარი სუდა — თავადი გიგო წულუკიძე.
 ბარძიმ ნათესავადი ებუდიძეთა — თ. მისიად წულუკიძე
 ბარამ, მოურავი ანდუკანარისა — თ. ნიკო წულუკიძე
 კამიონერი, მშა თათელისა — თ. ასლან წულუკიძე.
 გაბრიელ მსახური ივანესა — თ. სამსონ წულუკიძე.
 ვარდაშვერდი გიგო ნინოსა — კნ. დარიკო წულუკიძის.
 იმერელი ბაზიერი ჰაგლისა — თ. სოლომონ წულუკიძე
 მედიატორები სტუმრები მსახურები — თ. წულუკიძეები.

ЦѢНА МѢСТАМЪ

съ перваго до послѣдняго ряда Стульевъ по 1р. сереб остальныя 50 к.

თასი ადგილების პირველის რიგიდან უკანასკნელამდე მანეთათ დანარჩენი ათ-შუროთ.

начало въ 7 часовъ пополудни.

Билеты можно получать въ мѣстечкѣ Хони въ домѣ представленія.

დაწეება ნაშუადღეს შვიდ საათზედ. ბილეთი შეიძლება მიიღონ დაბას ხონს სსხლმად სდაც წარმოდგება

Печатать дозволяется 24 Января 1865 Г. Кутаисъ Полиціймейстеръ Герарди.

Въ Типографіи Я. Ротенберга.

იუმორისტული განყოფილებით და კარიკატურებით. ჟურნალში დაიბეჭდება წერილები თეატრის, მწერლობის, მუსიკის, მხატვრობა-ხელოვნებისა და საზოგადოებრივ ცხოვრების შესახებ, კრიტიკული განხილვანი, დახასიათებანი, ისტორიულ-ბიოგრაფიული ცნობანი, მოთხრობანი, ლექსნი, იუმორისტული ამბავნი, სამეცნიერო მიმოხილვანი, სურათები, ნახატები, კარიკატურები და სხ.

ყოველს ნომერში დაიბეჭდება სარეპერტუარო პიესა, ორიგინალური ანუ ნათარგმნი. ჟურნალს საკანკეთო თანაშემრამელ კორესპონდენტები ჰქვას რუსეთსა და საზღვარგარე. ჟურნალში ითანაშემრამელუბენ ცნობილი მწიგნობარნი, მუსიკოსნი, დრამატურგნი, მეცისნნი და მსეტყარ-ხელაფანნი.

შურნალის ფასი: წლიურად—5 მ. (წლის დამლევიამდე—4 მ.). ნახევარი წლით—3 მ. თითო—10 კ. ფულის გადახდა ნაწილ-ნაწილად შეიძლება: ხელმოწერის დროს 1 მ., დანაჩენიც ორ ნაწილად.

ხელისმოწერა მიიღება: ქართ. დრამატ. საზოგადოების კანტონაში და იოსებ იმედაშვილთან („სორაპანის“ სტამბაში) დილით 10—2 საათამდე, საღამოს 5—7 საათამდე.

წერილები და მასალები უნდა გამოიგზავნოს იოსებ იმედაშვილის სახელზე—Тифლისь, ред. жур. „Театри да Цховреба“ იოსიფუ იმედაშვილი.

ჟურნალში დასაბეჭდა განცხადებანიც მიიღება აქვე. ტელეფონი № 15-41 რედაქტორ-გამომცემელი ანნა იმედაშვილისა

შურნალი

მიიღება ხელის მოწერა 1914 წლის.

თეატი

წელიწადი მეოთხე წელიწადი მეოთხე

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი
ბამოიდის ორშაბათობით

წლიურნი ხელის მომწერელნი მიიღებენ 2 საჩუქარს: 1) წიგნს, სადაც მოთავსებული იქნება აქაქიის პოემა „რამა-ლიჩხუმი“, რაქა-ლიჩხუმიში მისი მოგზაურობის ამბავი წარმოთქმული სიტყვები და ამ კუთხის რუკა; 2) 6 ა. დუბროვსკის თხზულებას „პავუს ბებელი“, რომელიც საკუთრად „თემი“-სთვის არის დაწერილი.

ხელისმოწერა მიიღება „თემი“-ს რედაქციას (ოლგას ქ. სახ. დიასამიძისა, № 4).

ფასი გაზეთისა: წლიურად—2 მ. 50 კ., ნახევარ წლით—1 მ. 25 კ., ერთი თვით—25 კ. კონტრა ღია ყველდღე დილის 10 საათიდან 1 სათამდე.

მისამართის გამოცვლა თბილისის გარეშე 40 კ. მისამართი: Тифლისь, Ольгинская № 4, д. Диасамидзе, редакция газ. „Темі“

რედ.-გამომცემელი ერ. დიასამიძე

ბამოიდის შუთაისში 3 მარტიდან ორშაბათობით

შურნალი

სალიტერატურო-საპოლიტიკო და ეკონომიური გაზეთი.

რედაქცია: გიმნაზიის ქ. პ. ფერაძის ლა ნ. კარანუხოვის სტამბის სადღამში.

გაზეთის ფასი: წლით—2 მ. 50 კ. ნახევარ წლით—1 მ. 25 კ., თვით—25 კ. კლკმ წომერი 5 კ. საზღვარ გარედ ორჯერ მეტი.

ფული და წერილები მიიღება: Кутаისь, ред. еженед. груз. газеты „Шрома“.

ფიქრი

საორშაბათო სრულ პროზაიანი ყოველკვირული სახ. დი. აბოლ გაზეთი.

მიიღება ხელის მოწერა: წლით—2 მ., ნახევარ წლით—1 მ., თვით 20 კ., თითო №—5 კ. საზღვარ გარედ—ორჯერ მეტი.

მისამართი: Тифლისь, Баронская ул., Типогр. „Надежда“ для „Пикри“—Константину Лукичу Копалейшвили.

პირადად მილაპარაკება შეიძლება დილით 11 12 ს., საღამოს 5—6 ს.

ექიმი ა. მ. იაშვილი
 (თბილისის საქალაქო 1-ლ ნაწი-
 ლის მკურნალი)
 შინაგან ავადმყოფობათა.
 დილით 8—10 ს., საღამოთი 5—7 ს.,
 წყნეთის ქ., № 19.

ექიმი ა. ნ დიასაშიძე
 (ორღინატორი თბილ. სარკინის
 გზოს საავადმყოფოსი)
 კანის, ვენურაული და ათაშნკვის
 შუადლით 1—2¹/₂ ს., საღამოთი 6—8 ს.
 შოსკავის ქ. № 4.

ექიმი ივ. ზ. გომარეთელი
 შინაგან ავადმყოფობათა
 დილის 8—12 ს., საღამოთი 5—7 ს.
 ოლგას ქ., № 20,
 ტელეფონი № 6—33.

ახალი წიგნი

ნ. ჩხიკვაძე

ფასი ათი შაური

მიიღება ხელის მოწერა ჟურნალ-გაზეთების
 ყველა აგენტებთან. ხელის მოწერა გაგრძელ-
 დება მხოლოდ მარტის დამლევამდე; დაბრუ-
 ნებული კვირანციები და ფული უნდა გავგ-
 ზავნოს ქ. ბათომში, იაკობ ბეჟ. ჩხიკვაძეს.

გამომც. იაკ. გიშანიძე ჩხიკვაძე

(1—3)

ხელოვნურად ————— სამკურნალო და —————
 ————— შეზავებული ————— ხილეულობის წყალი

მიტროფანე ლალიძე და მ.

მზადდება საუკეთესო ხილეულის წვენიდან. წმინდა შა-
 ქარით, ქიმიურად გაწმენდილი მასალებისაგან, გამოხდი-
 ლი და ნაღული წყლით.

გამომც. და სუნი სააშური აქვს

ფირმა დაჯილდოვებულია წყლის საუკეთესო ღირსების-
 თვის დიდი ოქროს და ვერცხლის მუდღებით და ცნობი-
 ლია სრულიად უვნებლად თბილისის გუბერნიის სამკურ-
 ნალო მმართველობისაგან (№ 5792)

ქარხნები იმყოფება: თბილისში—გოლოვინის პროსპ.
 № 6, ტელეფ. № 4-11. ქუთაისში—პუშკინის ქ. № 5.

(10—1)

კბილის ექიმი
ალ. სოლოღაშვილი
 იღებს ავადმყოფებს
 დილის 9—2 სათ.
 საღამოს 5—7 სათ.
 გოლოვინის პრ., № 12

ექიმი

ე. დ. ლამბაშიძე
 (კახეთის სარკინისგზო
 მკურნალი)
 შინაგან და ბავშვთა
 ავადმყოფობისა.
 ვარდის უზანის ქ. № 9.

მიიღება ხელის მოწერა 1914 წ.

ყოველ კვირეული საზოგადო-ეკონომიურ

და სალიტერატურო შუქრულ

„კლდე“-ზე.

ფასი: ერთი წლით 3 მ., ექვსი თვით 2 მ., სამი თვით 1 მან.

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური

ხელისმოწერა გაშართულა „კლდე“-ს რედაქციაში Габаевский пер. № 3 და